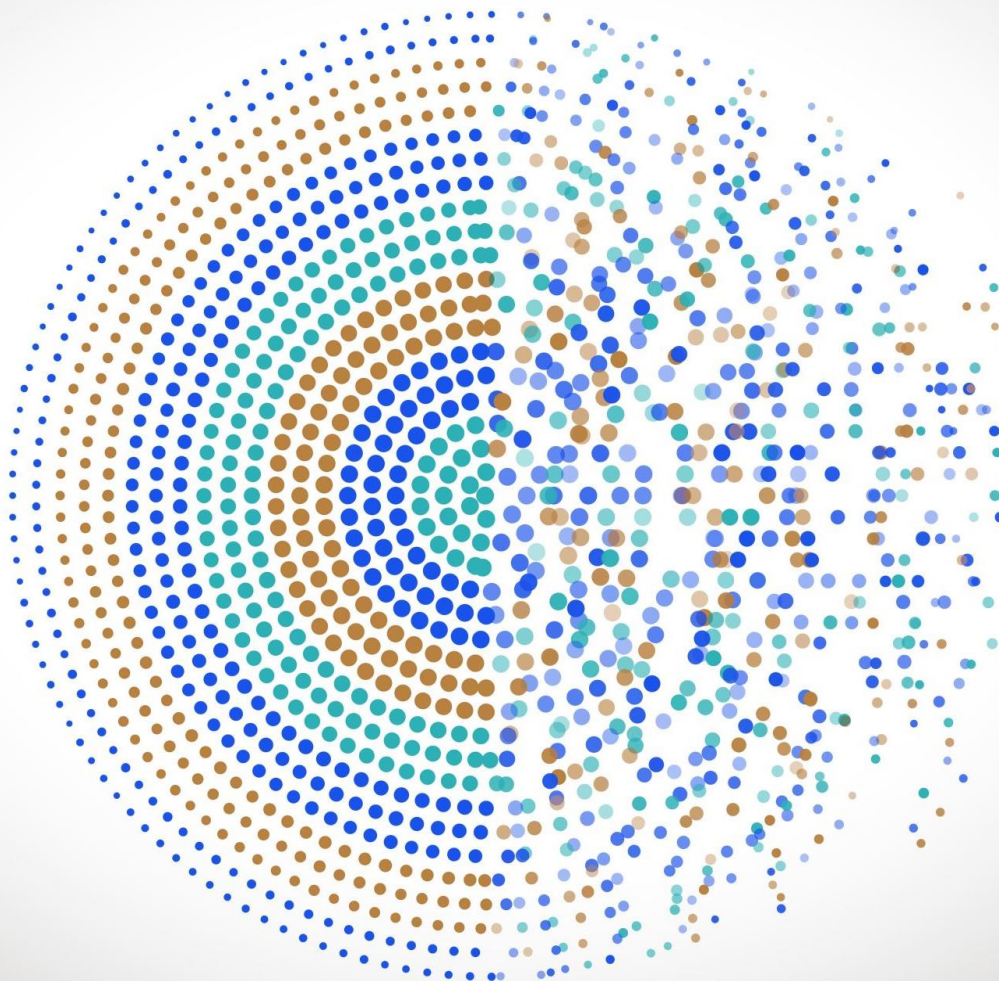

Δεξιότητες και Μαθησιακά Αποτελέσματα στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Κατερίνα Κεδράκα

Καθηγήτρια Επαγγελματικών Δεξιοτήτων των
Βιοεπιστημόνων και Δια Βίου Εκπαίδευσης

Συντονίστρια ΚΕΔΙΜΑ ΔΠΘ

Τμήμα Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Δεξιότητα: τι μπορεί
να κάνει κάποιος καλά

Την τελευταία 25ετία ξεκίνησε η συζήτηση για
τη σημασία των δεξιοτήτων στην

- προσωπική
- εκπαιδευτική
- επαγγελματική
- κοινωνική ζωή των ατόμων

Τι εννοούμε με τον όρο *δεξιότητες*

- Ο όρος 'δεξιότητα', μετάφραση του αγγλικού όρου **skill**
- Μάλλον αντικατέστησε την 'επιδεξιότητα', που στην ελληνική γλώσσα περιγράφει την ιδιαίτερη ικανότητα κάποιου σε χειρωνακτικές κυρίως εργασίες
- Ο όρος χρησιμοποιήθηκε περιγράφοντας τον βαθμό της δυνατότητας ενός ατόμου να επιτυγχάνει -**ύστερα από συστηματική προσπάθεια και άσκηση**- ένα ορισμένο επίπεδο απόδοσης -κυρίως σε πρακτικά/χειρωνακτικά έργα (π.χ. χειρισμός εξοπλισμού, τεχνική σκέψη, μηχανική κατανόηση κ.α)
- **Προσωπική «ποιότητα»**
- **Ταλέντο/ φυσική κλίση**

Δεξιότητα: τι μπορεί να κάνει κάποιος καλά

- Η ικανότητα του ατόμου να **εφαρμόζει** τις **γνώσεις** που έχει αποκτήσει, αλλά και να μπορεί να **χρησιμοποιεί** την **τεχνογνωσία** του για την εκπλήρωση εργασιών και την επίλυση προβλημάτων (Cedefop, 2014)
- “ο όρος ‘δεξιότητες’ χρησιμοποιείται γενικότερα για να περιγράψει **τι γνωρίζει, τι κατανοεί και τι μπορεί να κάνει** ένα άτομο” (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016, σελ 2).
- Διάφορες **τυπολογίες** πχ, δεξιότητες ζωής, επαγγελματικές, κοινωνικές, ήπιες, οριζόντιες, πράσινες, διαπολιτισμικές, ψηφιακές κλπ.

Εννοιολογικές αφετηρίες και νοηματοδοτήσεις

- Οι δεξιότητες ενδέχεται να αντιμετωπίζονται ως **ατομικό χαρακτηριστικό**: «Οι δεξιότητες είναι ατομικά χαρακτηριστικά που μπορούν να οδηγήσουν τα άτομα σε υψηλό επίπεδο διαβίωσης και τις χώρες σε κοινωνικοοικονομική πρόοδο» (OECD, 2015, σ.34).
- Σε **εκπαιδευτικά πλαίσια** περιγράφονται ως μέρος των μαθησιακών στόχων και αποτελεσμάτων: γνώσεων, δεξιοτήτων ικανοτήτων, στάσεων/συμπεριφορών.
- Στα **κείμενα εργασιακών πολιτικών** θεωρούνται ως μέρος της επαγγελματικής φάρετρας των εργαζομένων. Παρατηρείται μια συνεχής πίεση γύρω από απαιτούμενες δεξιότητες ανά θέση εργασίας, κάτι που αντανακλά τις αλλαγές στο πλαίσιο των προσλήψεων στην αγορά εργασίας

Οργανισμοί κι επιχειρήσεις

- Παγκόσμια **ανταγωνιστικό** περιβάλλον/ καινοτομία.
- Πίεση για αναζήτηση πτυχιούχων ΑΕΙ με στόχο την **ηγεμονία** του πνευματικού κεφαλαίου
- Προσδοκίες (απαίτηση;) για ανθρώπινο **δυναμικό υψηλών προδιαγραφών**, και κατά προτίμηση εργαζόμενοι απόλυτα **έτοιμοι** (και πρόθυμοι) να αναλάβουν τα καθήκοντα της θέσης εργασίας τους από την πρώτη κιόλας μέρα, αν αυτό είναι δυνατόν.
- Αυξάνονται οι ανησυχίες για **χάσμα δεξιοτήτων** των πτυχιούχων.
- Οι οργανισμοί γίνονται όλο και πιο **απρόθυμοι** να επενδύσουν στην εκπαίδευσή του προσωπικού τους, μετακυλώντας την ευθύνη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων προς τα Πανεπιστήμια.

Οργανισμοί κι επιχειρήσεις

- Η έννοια της απασχολησιμότητας των πτυχιούχων αναφορικά με τις δεξιότητες που αναμένεται να διαθέτουν, παραμένει **ασαφής**.
- Συχνά συνδέεται με ένα **εκτεταμένο και συγκεχυμένο φάσμα** μεμονωμένων ή ομάδων δεξιοτήτων, οι οποίες προτείνονται διεθνώς από τους εργοδοτικούς φορείς, προσδιορίζοντας τη διαμόρφωση του **‘επιθυμητού’ (κάθε φορά) προφίλ** του σύγχρονου πτυχιούχου, που είναι «έτοιμος» για την παραγωγική διαδικασία.
- Οι δεξιότητες που θεωρούνται ως βασικές είναι **η κριτική σκέψη, η επίλυση προβλημάτων και η διαχείριση χρόνου και κρίσεων**.

Υψηλές απαιτήσεις για δεξιότητες αλλά πώς καλλιεργούνται;

- Ο σύγχρονος εργαζόμενος χρειάζεται να αναπτύξει ένα σύνθετο προφίλ δεξιοτήτων, με επιμέρους δεξιότητες αλλά και συνδυασμούς δεξιοτήτων, ανάλογα με το επάγγελμα / επαγγελματικό κλάδο που ενδιαφέρεται να εισέλθει.
- Οι δεξιότητες αποκτώνται
 - αρχικά μέσω της **εκπαίδευσης / κατάρτισης**,
 - λιγότερο μέσω **ειδικής κατάρτισης** ή επιμόρφωσης των εργαζομένων
 - μέσω της **άτυπης μάθησης**, δηλ της καθημερινής προσωπικής και επαγγελματικής δραστηριότητας, διάσταση που μάλλον υποτιμάται.

Ήπιες δεξιότητες

Ομάδα δεξιοτήτων που σχετίζονται με την ομαλή επικοινωνία στο πλαίσιο της **διαπροσωπικής** και **επαγγελματικής** δραστηριότητας.

Αρχικά, **καλλιεργούνται** μέσα από την οικογένεια, το σχολείο και το στενότερο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον που το άτομο ζει

Η ομαλή ανάπτυξή τους είναι κρίσιμος παράγοντας για να μπορεί κάποιος/α να επιδιώξει μια **αξιοπρεπή, δημιουργική και λειτουργική ζωή** -και όχι μόνο για να εκτελέσει αποτελεσματικά μια εργασία ή να ασκήσει ένα επάγγελμα.

Οι πιο συχνά αναφερόμενες ως ήπιες δεξιότητες

- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Κριτική σκέψη
- Ενσυναίσθηση
- Δημιουργικότητα
- Διαπραγμάτευση
- Υπευθυνότητα
- Ευελιξία
- Θετική σκέψη και αντιμετώπιση
- Ανάληψη πρωτοβουλιών
- Ικανότητα λήψης αποφάσεων
- Διαχείριση του χρόνου

- Ηγετικά προσόντα
- Επίλυση προβλημάτων
- Συλλογή των πληροφοριών
- Επεξεργασία των πληροφοριών
- Αξιολόγηση των πληροφοριών
- Διάδοση/ παρουσίαση των πληροφοριών
- Χρήση των Η/Υ
- Δυνατότητα χρήσης ποικίλων τεχνολογικών μέσων
- Τρόπος που παρουσιάζουμε τον εαυτό μας

Τελικά....

Κάτω από τον όρο «δεξιότητα» μπήκαν **όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που είναι απαραίτητα στον πολίτη** για να επιβιώσει, να προσαρμοστεί, να διευκολυνθεί, να διαχειριστεί και να πραγματοποιήσει τους στόχους που έχει θέσει στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική του ζωή.

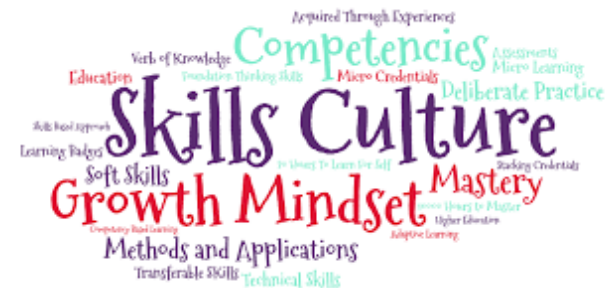
Πώς αποτιμώνται οι δεξιότητες;

- Η μέτρηση και αποτίμηση των δεξιοτήτων για να είναι αντικειμενική, διαφανής και ισότιμη χρειάζεται να αξιολογηθεί μέσα από διαδικασίες **πιστοποίησης**.
- Άτομα και συστήματα, όμως, νιώθουν την αποτύπωση δεξιοτήτων όχι ως μια αναπτυξιακή και απαραίτητη διαδικασία εξέλιξης, προσαρμογής και ενσωμάτωσης αλλά **σαν 'απειλή'**.
- Και αυτή η επιφύλαξη μεγαλώνει, όσο η αναφορά εστιάζει όχι στην ανάπτυξη επιμέρους δεξιοτήτων, αλλά σε αυτό που καταγράφεται ως **έλλειμα δεξιοτήτων**.

Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης

- Εξ ορισμού **ακαδημαϊκός** προσανατολισμός.
- Συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις/ επαγγελματικοί δεοντολογικοί και ηθικοί κώδικες, στο πλαίσιο **κάθε επιστημονικού πεδίου**.
- Ενδιαφέρον όχι μόνο για επαγγελματικές και τεχνικές δεξιότητες αλλά και για τις **ήπιες δεξιότητες**.
- Οι φοιτητές/τριες πρέπει να προετοιμαστούν για να αποτελέσουν τους **(συμ)πολίτες του Κόσμου**.

Φοιτητοκεντρική μάθηση

- Students Learn What **THEY** Do, Not What **WE** Do
- Learning is not –always- an outcome of teaching.
- Το ζητούμενο είναι η απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων μέσα από την εμπλοκή, τη διαδραστικότητα, το ενδιαφέρον, την επεξεργασία της εκπαιδευτικής εμπειρίας

Στο εκπαιδευτικό πλαίσιο των ΑΕΙ

Με τον όρο "δεξιότητα" εννοούμε **τον βαθμό ευκολίας, ακρίβειας και ταχύτητας** με τον οποίο οι φοιτητές/τριες μπορούν **να εκτελούν** μια σειρά από πολύπλοκες κινητικές ενέργειες ή πνευματικές διαδικασίες, να λύνουν προβλήματα, να αναπροσαρμόζουν τις αποφάσεις τους, αλλά κυρίως τον τρόπο και **τη μέθοδο σκέψης, χειρισμού και εφαρμογής** γνώσεων, δεδομένων, προβλημάτων και καταστάσεων, εξοπλισμών και μέσων.

Οι δεξιότητες στα ΑΕΙ

- Επιστημονικές
- Ερευνητικές
- Ψηφιακές
- Επαγγελματικές
- Hard/ Soft skills
- Οι δύο βασικές ικανότητες: υπευθυνότητα και αυτονομία

Δεξιότητες που αναδείχτηκαν από την πανδημία

- Ψηφιακές
- Ενεργού εμπλοκής στη διαδικτυακή διδασκαλία
- Κριτικής σκέψης
- Επικοινωνίας
- Ανθεκτικότητας
- Επίλυσης προβλημάτων
- Διαχείρισης ζητημάτων και κρίσεων

Οι δεξιότητες στα ΑΕΙ

Απαραίτητες για

- Διοίκηση/Ηγεσία
- Ακαδημαϊκό προσωπικό
- Φοιτητές/τριες
- Διοικητικό προσωπικό

Φοιτητοκεντρική μάθηση

Ζητούμενο: Η μάθηση μέσω διαδραστικών μεθόδων και εκπαιδευτικών εμπειριών

Πού τις συναντούμε

- Περιγράμματα Προγραμμάτων Σπουδών/ μαθημάτων
- Εργαστήρια/ Φροντιστήρια
- Μαθήματα Ανάπτυξης Δεξιοτήτων
- Πρακτική Άσκηση
- Συνεργασία με stakeholders, πχ Βιομηχανικά ΠΜΣ
- Προγράμματα/ ανταλλαγές κλπ κυρίως ευρωπαϊκά/διεθνή (πχ Κινητικότητα)
- Δράσεις φοιτητικές ή ιδρυματικές
- Ακαδημαϊκή καθημερινότητα/ παράδειγμα
- Δραστηριότητες ενσωματωμένες στα μαθήματα, πχ Journal Club
- Ακαδημαϊκή καθημερινότητα/ παράδειγμα

Ερώτημα για το ακαδημαϊκό προσωπικό

- Πώς θα περάσουμε από την παροχή γνώσεων στην **καλλιέργεια δεξιοτήτων**;
- Ποιες δεξιότητες πρέπει να έχουν **προτεραιότητα**;

Ερώτημα για τους φοιτητές/τριες

- Έχουν διαμορφώσει σαφή **εικόνα -και πρόταση-** για το πώς θα ήθελαν να **συμμετέχουν στην εκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο**, προκειμένου να αποτελέσουν μέλη μιας κριτικά σκεπτόμενης και ενεργού κοινωνίας επιστημόνων και πολιτών;

Ερώτημα για τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

- Ποιες ανάγκες αναδεικνύονται και ποιες δομικές αλλαγές και **προσαρμογές** χρειάζεται να γίνουν αναφορικά με την συνολική και ειδικότερα, με την εκπαιδευτική λειτουργία των ΑΕΙ;

Τα Μαθησιακά Αποτελέσματα ως κριτήριο ποιότητας

- Οι **γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες** που απέκτησε ο κάτοχος ενός προσόντος (πχ, μάθημα, πτυχίο κλπ)
- Τα μαθησιακά αποτελέσματα καθιστούν **κατανοητές τις μαθησιακές προσδοκίες** σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων.
- Προσδίδουν μεγαλύτερη **διαφάνεια στο σύστημα προσόντων** για όλους τους πολίτες.
- Η στροφή προς τα μαθησιακά αποτελέσματα διευκολύνει
 - την **ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων μερών** (π.χ. παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης, αγορά εργασίας,
 - την **αναγνώριση και επικύρωση** της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, τη **συγκρισιμότητα** των προσόντων μεταξύ χωρών, τη **μετάβαση** σε διαφορετικούς παρόχους εκπαίδευσης και κατάρτισης και σε **διαφορετικές μαθησιακές διαδρομές** (διαπερατότητα).

Ποια μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί αφού ολοκληρωθεί ένα Πρόγραμμα Σπουδών;

- Ποια μαθησιακά αποτελέσματα βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να έχουν μία επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία;
- Τι θα περιλαμβάνει η αξιολόγηση για συγκεκριμένα προσόντα: ποιες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες θα πρέπει να επιδεικνύονται από έναν εκπαιδευόμενο, ώστε να περάσει με επιτυχία μια εξέταση;
- Τι είδους γνώσεις (θεωρίες, αρχές, τύποι, κλπ.), δεξιότητες και ικανότητες (βαθμός ευθύνης και επίπεδο αυτονομίας) σχετίζονται με το συγκεκριμένο πτυχίο;
- Πώς περιγράφεται το προσόν (τίτλος σπουδών) στην ευρύτερη κοινωνία σε γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες;
- Ποιες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες θα πρέπει να αναφέρονται σε έναν διεθνή ή σε έναν εθνικό διαγωνισμό (π.χ. προκήρυξη για ένα έργο) για υποψήφιους με αυτό το προσόν;

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων πρόκληση για την Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική

Τι αλλάζει ή τι πρέπει να αλλάξει στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση;

- Η πανεπιστημιακή διδασκαλία μπορεί να **αξιοποιήσει μαθησιακές μεθόδους** που εστιάζουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, όπως η κριτική σκέψη, η καινοτομία ή η ερευνητική ικανότητα.
- Οι **ήπιες δεξιότητες** μπορούν να καλλιεργηθούν μέσα σε όλα τα μαθησιακά ζητούμενα.
- Στα Περιγράμματα Μαθημάτων **ενσωματώνονται** και οι δεξιότητες.
- Εισάγονται **μαθήματα Ανάπτυξης Δεξιοτήτων**

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων πρόκληση για την Πανεπιστημιακή Παιδαγωγική

Ερωτήματα για το ακαδημαϊκό διδακτικό προσωπικό

- Πώς θα περάσουμε από την παροχή γνώσεων στην καλλιέργεια δεξιοτήτων;
- Πώς θα τις σχεδιάσουμε, πώς θα επιτύχουμε την ανάπτυξή τους και πώς θα τις «μετρήσουμε»;

Λέει ο άλλος «έχω τρομερά project manager skills, οργάνωσα international law conference με 500 άτομα». Του λέω «έχω οργανώσει τον γάμο της θειάς μου της Γιαννούλας, 2000 άτομα, ήρθαν με πούλμαν και από Κέρκυρα, ψήσαμε 70 αρνιά, 40 κοκορέτσια». Τώρα κάθεται στη γωνία και κλαίει

ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ
ΜΑΝΤΟΛΕΣ

mantoles.net

©OlgaKoum